

שואל ומשיב

שאלה: מהי מהותה של מצוות שמחת פורים וכיצד היא באה לידי ביטוי?

תשובה: במגילת אסתר כתוב: "כימים אשר נחו בהם היהודים מאויביהם והחדש אשר נהפך להם מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלוה מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים" (פרק ט' כב').

מצוות השמחה בפורים היא מיוחדת במינה, בכך שהיא באה לידי ביטוי גם בצדדים הגשמיים וגם בצדדים הרוחניים שבחיים. בצדדים כמו שהגזירה היתה על הרוח והגוף, כך השמחה על ההצלה צריכה להיות ברוח ובגוף.

לכן בנוסף למצוות קריאת המגילה שמבטאת את הצד הרוחני שבאדם, ישנה מצווה לערוך סעודה למשתה ושמחה. ויש דגש על שתיות יין עד מצב של איבוד הדעת במידת קלה (להגיע לרמה של ביסוס ולא הלילה לשכרות), זאת כדי לבטא בכך, שישראל קדושים, ואפילו במצב של איבוד הדעת נשארים קשורים ודבוקים בה' יתברך.

עקב הפירוד שהיה בישראל באותם ימים, יכול היה המן הרשע לבוא ולקטרג על ישראל, וכמשקל נגד, פורים הוא יום מיוחד לגילוי אחדותם של ישראל.

לכן שמחת פורים צריכה להיות בהוספת אהבה ואחדות בישראל, וזו השמחה האמיתית, שמבטאת את התרחבות החיים והתפשטותם באהבת הבריות. אבל אדם שאוכל ושותה לעצמו, הוא אדם מצומצם ומוגבל שטרוד במיפוק תאוותיו בלבד, ולעולם לא יגיע לשמחה של ממש.

לכן נצטוונו לשלוה מנות איש לרעהו, והיות ואין להסתפק בהרבות אהבה בין החברים אלא צריכים לדאוג גם לעניים שאין להם יכולת לשמוח, ולכן נצטוונו לתת מתנות לאביונים, כדי שאף הם ישתתפו בשמחת הפורים.

כל המתעלם מצער העניים, גם אם ידמה לעצמו שהוא שמה עם חבריו, באמת אינו אלא הולל, המתעלם מהחיים האמיתיים, ובורה מהמחשבות על הצער שבעולם, ומצליח לעשות עצמו שמה לזמן מה. אבל המציאות הקשה הרי לא תיעלם בעת שישתה יין וישתכר, ובתוכו פנימה הוא יודע שלא מגיע לו להיות שמה, והוא נותר עצוב. אבל המשמחה את האביונים, יש ערך לחייו והוא יכול לשמוח בצדק, ולכן נצטוונו לתת בפורים מתנות לאביונים.

מפניני הפרשה - מאמר

גבורה ואומץ לב

בפרשתנו נאמר: "אשר נשיא יחטא, והביא את קרבנו". ואמרו על כך במסכת הוריות דף י': "אשר" - לשון אושר. "אשרי הדור, שהנשיא שלו מביא קרבן על שגגתו". והגמרא מסבירה: אם הנשיא בא לכפר על שגגתו, קל וחומר שהאזרח הפשוט יודה בהטאיו ויביא עליהם קורבן. ואם הנשיא מודה על שגגותיו, ודאי שנתנינו ימנעו מהטאים כמויד - אשרי הדור שאלו העומדים בראשו מהווים דוגמא חיובית, חיובית.

הודאה בהטא מצריכה אומץ לב וגבורה אישית. היא מוכיחה יותר מכל על שליטה עצמית וגדלות רוח. "מפני מה זכה יהודה למלכות?" שואלים חז"ל. ותשובתם: "מפני שהודה" במעשה תמו. זוהי הגדלות האישית, הגבורה האמיתית. קל להיות גיבור על אחרים כלפי אחרים, אבל "איזהו גיבור", בגבורה אמיתית - "הכובש את יצרו". וכן אמר שלמה המלך בהכמתו: "טוב ארך אפיים, מגיבור, ומושל ברוחו, מלובד עיר".

שאל המלך ע"ה הודה מן המלוכה בגלל הטא אחד שנכשל בו, בגלל שלא מיגר את עמלק. ואילו דוד המלך הטא כפליים, הן בבת שבע והן במנותו את ישראל ואנו אומרים: "דוד מלך ישראל חי וקיים". מדוע? וכי משוא פנים יש בדבר? אלא שדוד המלך, מיד כאשר הנביא הוכיחו, קם ואמר: "הטאתי". ללא שהות של רגע, ללא ניסיון מיוה, ללא הצטדקות.

זוהי גבורה, זוהי מלוכה אמיתית, של האדם על עצמו. הוא ראוי להיות למלך על העם כולו. שאל המלך, לעומתו, אמר "הקימותי את דבר ה'", ניסה להפות ולטשטש. אחר כך ניסה להצטדק: העם המל, הותירו כדי לזכור לה', כלומר, לא זו בלבד שאין זו עבירה, זוהי עוד מצווה...

ההכרה בהטא, והיכולת להודות ולומר "הטאתי", היא הגדלות הנשגבת. "אשרי הדור, שהנשיא שלא מביא קרבן על שגגתו!" אינו מחפה על כישלון, ואינו מגולל את האשמה על אחרים.

בצעירותו של רבי רפאל ברוך מולידאנו זצ"ל רבה של מקנס, כשהיה אב לילדים רבים, השתובב אחד מבניו והיה צורך להענישו. באותו יום, נהגו להעניש בעונש מרתיע: להצליף על כפות הרגליים - בעדינות ובהירות, כמוכן. נטל רבי רפאל ברוך את בנו, הוכיחו על פניו וייסרו על התנהגותו שלא כראוי, וכשהילד הכיר בהומרת מעשהו והרכין ראשו בעצב ובושת פנים, הניף האב בעדינות את הרצועה והיכה אותו בעדינות פעמיים על כפות רגליו. הילד ידע שהעונש מגיע לו, קיבלו בדומיה והשלמה, והבטיח שלא ישוב לסורו. יצא מן החדר, אל אימו ואחיו שהיו בחדר הסמוך.

לפתע נחרדו האם ובניה: מן החדר הפנימי נשמעו הצלפות שוט וקול בכי מרטיט ומסעיר. מיהרו לכנס אל החדר פנימה, ומה רואות עיניהם? האב, הרכ הצדיק, מכה עצמו בעוז בכפות רגליו, מכה ובוכה, מכה ומתייפח... "מה לך, אבא, חדל!" קראו בקול. "מה אתה עושה?!"

אני מעניש את עצמי בעונשו של הילד, השיב האב. "משום שאם הילד חטא - זה הכישלון שלי כאביו מהנכנו. אם הייתי מדריך אותו כראוי, היה מתנהג בהתאם. כישלוננו הוא כישלוננו..." והוא המשיך להכות עצמו, להכות ולככות. לככות על עצמו, לא על כאב המכות לערוך חשבון נפש... הגבורה האמיתית היא לקחת אחריות, להודות בטעות ולתקנה.

מפניני הפרשה - רעיון

החובה לכבד זכות

משה רבנו נצטווה בכל ציווי המשכן וכליו לפרטיהם: "ועשו את כל אשר ציוויתקי" - את כל התרומות: זהב, כסף ונהושת, תכלת וארגמן ושש ועיזים, הכל הביאו אליו, הוא הנחה את עושי המלאכה והדריכם בכל פרט ופרט. הכל נעשה "כאשר ציוה ה' את משה". ויקרא אל משה - "הקב"ה מזמין את משה עבדו להיכנס לביתו. במדרש נאמר: "משה, אבי החכמה, אבי הנביאים, הוציא את ישראל ממצרים, ועל ידו נעשו ניסים במצרים ונראות על ים סוף, ועלה לשמי מרום והוריד תורה מהשמים, ונתעסק במלאכת המשכן - לא נכנס פנימה עד שה' קרא לו. שנאמר: ויקרא אל משה! מה זה בא ללמדנו?

זכויות רבות יש למשה רבנו, הרועה הנאמן, איש האלוקים. עם כל זאת ידע שיש בעל בית. שבת ה' כבודו מלא את המשכן, ולא נכנס אלא בקריאה וזימון. ניקח לדוגמא, שני אנשים קרובים. לדוגמא בני זוג, הם עוזרים האחד לשני, ולכל אחד זכויות רבות באושרו של השני, ברווחתו, קרובים הם, ממש כנשמה אחת בשני גופים. אין ביניהם סודות, בכחינת "בכל ביתי נאמן הוא". וכל זאת, אם יש לכל אחד מהם "משכן" משלו - תחום פרטי, לדוגמא, תיק או מגירה, אל יחטט בו בן הזוג בלא רשות. ולא משום שיש שם איזה סוד.

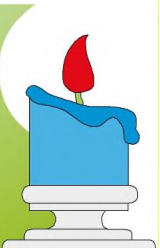
משה רבנו הכיר כל פרט במשכן, אבל לא נכנס כי אין זה ביתו. המתין להזמנה כי כיבד את רשות 'בעל הבית'. אם לא היה עושה כן, אילו היה פולש אל המשכן בלי רשות, אמרו חז"ל שהיה נקרא: 'תלמיד חכם שאין בו דעת, ונבילה טובה הימנו!' רבים הם החטטנים, אבל אין זה מרוע לב, אלא חוסר דעת...וכן, יש לדעת שהלב הוא בכחינת משכן פרטי, שיש לו מסך שלפעמים יש רצון להוריד ולהסתגר. יש לכבד רצון זה. להמתין, והקריאה בוא תבוא...

בין אדם לחבירו

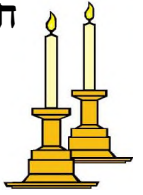
הזכרת גנאי לשם תועלת אין בה משום איסור לשון הרע. היות והשימוש בדוגמאות מעשיות מסייע מאוד בהעברת מסר, לכן לפיכך, מותר להזכיר אורה חיים של יהודי שאינו שומר מצוות למטרה חיובית - כדי להדגיש גם בהתנהגות ואת תוצאותיה - אפילו שהעובדה שאינו שומר מצוות נובעת מתוך בורות והוסר ידע. אולם צריך להיזהר מאוד שלא לגנות אותו.

אבל אין להביא דוגמאות מעברו של בעל תשובה ללא רשותו, משום שכוונה לתועלת אינה מתירה להביך אדם ולהכלימו.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:		נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:	
אסתר בת מרים כהן ע"ה	אורנה בן מרים ורחמים פריגל ע"ה	חיים בן שמחה תמים ז"ל	פרץ עמיה ע"ה בן כוכבה הי"ו
רחל בת שמחה סייאג ז"ל	ברכה (מברכה) בת יהודית סבאן ז"ל	אלכסנדר בן דוד (ויים) ע"ה	רחמים בן שוקרלה רדשן ע"ה
מלכה בת יצחק צבי פרנקל (לקמברג) ע"ה	סולמנה בת לאה כהן ע"ה	ניסים בן גלילה יודי ע"ה	ר' ברוך בן איטו ביטון ע"ה
ג'נט בת תמו אלבו ז"ל	דינה לידיה בת כריה ויטורי ע"ה	יוסף (יום) בן שמואל ומיכל עמיהו ע"ה	

כפ"ד ח' לחודש אדר ב' התשע"ט
שנה עשרים וחמש גליון מספר 27
יצא לאור ע"י שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

חשמונאים (שעון חורף)

כניסת השבת: 17:27

יציאת השבת: 18:26

זמן רבנו תם: 19:02

שבת קודש פרשת ויקרא שבת זכור

מפטירים בשמואל א'

תימנים: יד' - נב' - "ותהי המלחמה"

ספרדים: טו' - א' - "ויאמר שמואל"

אשכנזים: טו' - ב' - "כה אמר ה'"

פרסומים תורניים

בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע

ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

מהלכות ומנהגי חודש אדר עפ"י פסיקת השו"ע ופוסקים אחרונים

תענית אסתר

'תענית אסתר' אינה אחת מהצומות שהם קבלה מדברי נביאים, ואינה מוזכרת בתלמוד, אבל נהגו בה, ומצאו לו סימוכין ורמזים במגילת אסתר בפרק ט' פסוק לא': "לְקַיֵּם אֶת יְמֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה בְּמִנְיָהֶם... וְכֹאֲשֶׁר קִיְּמוּ עַל־נַפְשָׁם וְעַל־זַרְעָם דְּבָרֵי הַצְּמוֹת וְזִקְתָּם".

כאמור תענית אסתר אינה מהצומות שהם קבלה מדוע נהגים בתענית זו?

טעם א' בכלבו: לזכר הצום של אסתר המלכה ובני ישראל בעת גזירת המן להשמיד ולהרוג את כל היהודים, כמו שנאמר (מגילת אסתר פרק ד' פסוק טו'): "לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלושת ימים לילה ויום...".

בקביעת זכר לתענית לדורות צמצמו אותה ליום אחד מחמת החולשה, וכן לא קבעו בניסן משום שאין מתענים בניסן, אלא העבירה סמוך לפורים.

טעם ב' בבית יוסף - באורח חיים סימן תרפ"ו הטעם: כ"ג. באדר, בימי מרדכי ואסתר, נקהלו היהודים כדי להלחם באויביהם ולהינצל מידם. באותו יום צמו היהודים והתפללו לה' שיושיעם מצרתם, על כן גם אנו צמים ביום זה, כדי לזכור שה' יתברך רואה ושומע כל אדם, כאשר יתענה בעת צרתו וישוב אל ה' בכל לבבו, כמו שעשה לנו בימים ההם ולמדו הנהגה זו ממשה רבנו ע"ה שהתענה ביום המלחמה בעמלק.

טעם ג' בכף החיים - בסימן תרפ"ו ס"ק ח' עפ"י ה'מגיד מושרים': להכניע את כוח השטן מלקטרג על מה שאוכלים ושותים ושמהים בפורים.

פרטי הלכות

א. כל אדם בריא, צריך להתענות בתענית זו ולא לפרוש ממנה, ואף מי שקשה לו התענית, עליו להתאמץ ולהתענות, עם כל זאת יש הפטורים מתענית זו ואפילו אינם צריכים לפרוע תענית על תעניתם ובכללם:

• מעוברות ומניקות (מניקה נחשבת גם 24 חודשים אחרי הלידה, אפילו אם אינה מניקה בפועל).

• חולה שעל פי קביעת רופא אינו יכול להתענות.

• התן וכלה בתוך שבועת ימי המשתה.

• שלשה בעלי הברית: אבי הכן המוהל והסנדק.

ב. מי שלא התענה עקב חולשה, כאב ראש וכדומה, צריך לפרוע תענית על התענית שהפסיד, בזמן הקרוב ביותר שאפשרי לו.

ג. ילדים קטנים לפני גיל בר או בת מצווה אינם צריכים כלל להתענות, בתענית אסתר, ואפילו לא תענית שעות, אך טוב וראוי להנך אותם לא לאכול ממתקים וכדומה ביום זה.

פינת העורך

"אם עלה קרבנו..." (פרק א' ג') - מדוע מתחילה התורה בדיני קרבן עולה לפני כל שאר הקרבנות? משיב על כך רבנו בחיי: הכמינו ז"ל אמרו במדרש בויקרא רבה, שאין העולה באה, אלא על הרהורי הלב, כלומר על מחשבות רעות ופסולות, ומכיוון שבמציאות החיים בדרך כלל, המחשבה קודמת למעשה - קבעה התורה דיני קרבן עולה בראש כל תורת הקרבנות.

זכר למחצית השקל הקדומה

מנהג נתנית מעות "זכר למחצית השקל", לא הוזכר ברמב"ם ובמור וכן לא הובא בשו"ע על ידי מורן, אך הובא על ידי הרמ"א בשו"ע (סימן תרצ"ד א'): "יש אומרים שיש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו הזמן, זכר למחצית השקל..." בספר "כף החיים" בסימן תרצ"ב כתב שלמרות שנראה שלדעת מורן אין הובה לנהוג מנהג זה כבר פשט המנהג גם בקרב הספרדים.

כמו כן הוסיף בספר "כף החיים" נוסח תפילה שראוי לכל אדם לאומרו לפני הפרשת הכסף לזכר למחצית השקל, שמהותה ותוכנה הוא תפילה לה' יתברך בניין בית המקדש והשכנת השכינה בתוכו, ואחריה לומר "ויהי נועם..." ולקרוז את תחילת פרשת כי תשא עד "לכפר על נפשותיכם" ועוד ואחר כך לתן את הכסף לגבאי בית הכנסת או לתלמידי חכמים וכדומה.

זכר למחצית השקל פרטים בקיום המנהג

א. כתב הרמ"א בשו"ע (סימן תרצ"ד א'): "יש אומרים שיש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו הזמן, זכר למחצית השקל..." וכתב על כך בכף החיים כי הרמ"א הביא זאת ב' יש אומרים" מפני שמנהג זה לא הוזכר ברמב"ם, במור ובדברי מורן בשו"ע, אך עם כל זאת המנהג כדבריו, כדי לעשות זכר למחצית השקל שהיו נותנין ישראל באדר לעבודות בית המקדש.

ב. ראויים לתת את הכסף ל"זכר למחצית השקל" כבר מתחילת חודש אדר הסמוך לניסן ובמשך כל החודש. יש נהגים ליתנם בתענית אסתר לפני תפילת מנחה, ויש נהגים ליתנם לפני תפילת ערבית כליל פורים, וכל אחד ינהג כפי מנהגו. ויש להיזהר כאשר נותנים מעות אלו לומר שהן "זכר למחצית השקל" ולא "מחצית השקל".

ג. מנהג נתנית כסף "זכר למחצית השקל" נהג במי שהוא למעלה מגיל עשרים שנה. ויש אומרים שגם נערים למעלה מגיל שלוש עשרה שנה יתנו מעות אלו. נשים וילדים מתחת לגיל שלוש עשרה פטורים מנתנית זכר למחצית השקל, אומנם מאחר וכיום מעות אלו הולכים לצדקה או לבניה ותמיכה בבתי כנסת ובתי מדרש, מי שיש באפשרותו טוב שיתן תרומה בתורת צדקה עבור האשה והילדים שמתחת לגיל שלוש עשרה.

ד. מנהג הספרדים לתת סכום השווה לבערך 9.6 גרם כסף מהור, בהתאם למחיר הכסף בשוק העולמי. (כיום אדר ב' שנת ה'תשע"ט סכום זה מוערך בכ 15 עד 20 ש"ח).

ה. יש שנהגו לתת לזה שלוש מטבעות מכסף הנקראות "מחצית", אותן מניחים בקופת הצדקה המיוחדת ל"זכר למחצית השקל" וכל הרוצה לתת צדקה לקופה זו, קונה את המטבעות הללו בסכום הכסף שנותן לקופה, ולאחר שזכה בהן, נותנם לקופה "זכר למחצית השקל" ומכל מקום מקיימים מצווה זו אף בנתנית שטרות כסף או דבר שווה כסף.

ו. מנהג האשכנזים לתת שלש הצאי מטבעות הנהגים באותה מדינה (בארץ ישראל שלש מטבעות של חצי שקל), ויש הנהגים לתת מחצית מטבע אחת.

מרכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב למלכה חיה ודוד אדרי הי"ו לרגל נישואיהם. להם ולמשפחותיהם משפחת סל"ה ומשפחת אדרי הי"ו.

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיוכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

מרכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לאביבה וזאב גאסנר הי"ו לרגל נישואיהם. להם ולמשפחותיהם משפחת עטר הי"ו ומשפחת גאסנר הי"ו.

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיוכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

להעלות לתורה שני קרובי משפחה זה אחר זה

המושג עין הרע

"עין הרע", או "עין רעה" הינם מושגים המבטאים מבט רע מתוך קנאה בהישגים או בהצלחות של אחרים. מבט זה יש בו לפי האמונה כדי לפגוע ולהזיק: במשנה מסכת אבות פרק ב' משנה ט' מובא: **"...אמר להם צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם רבי אליעזר אומר עין רעה..."** ובמשנה יא': **"רבי יהושע אומר עין הרע ויצר הרע ושנאת הבריות מוציאים את האדם מן העולם"**.

על אדם לעבוד על מידותיו ולעקור מעצמו מידה זו ולסגל לעצמו מידה של "עין טובה" כמובא במסכת אבות דרבי נתן פרק ל': "עין רעה שלא תהא עינו של אדם רעה בממונו של חבירו לא בכניו ולא בכנותיו ולא בצאנו ולא בכקרו ולא בכל מה שיש בידו: וכן במסכת אבות פרק ה' משנה יט': "...עין טובה ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו עין רעה ורוח גבוה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע..." יש מי שאינו חושש מעין הרע כמובא בברכות דף כ.

"אמרי ליה רבנן: לא קא מסתפי מר מעינא בישא? אמר להו: אנא מזרעא דיוסף קא אתינא, דלא שלטא ביה עינא בישא, דכתיב: בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, ואמר רבי אבהו: אל תקרי עלי עין אלא עולי עין. רבי יוסי ברבי חנינא אמר מהכא: וידגו לרב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם - אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם".

יש ביטוי עממי "בלי עין רעה" שרווח בפי אדם שמביע התפעלות מחוכמתו, הישגיו, רכושו המפואר וכדומה של אדם אחר. באמירה זו כאילו אמר: "לא דיברתי כך משום קנאה או צרות עין, ולכן אין לחשוש שינזק בשל אמירתו. המושג "עין רעה" מבטא גם יחס שלילי לדבר לדוגמא: "אני מביט בעין רעה על התנהגותו"

'אורחות חיים'

באורחות חיים חלק א': דין מה שמוסיפין בשני ובחמישי אחר שמונה עשרה סעיף כו' כתב לגבי סדר העילות.

"...כתב הר"ם נ"ע יכולין שתי אחים לקרות בתורה בזה אחר זה, והבן אחר האב ואין מניחים לעשות אלא בשביל עין הרע, ויש אומרים דאין להם לקרות זה אחר זה שהם פסולים לעדות זה לזה וכתבי עדות ה' נאמנה".

פסיקה להלכה בשו"ע

מרבן פסק את דבריו בשו"ע סימן קמ"א סעיף ו', אבל הדגיש שיכולים לקרות שני אחים זה אחר זה והבן אחר האב, אלא שאין מניחים לעשות זאת מחשש ל"עין הרע".

"יכולים לקרות שני אחים זה אחר זה והבן אחר האב, ואין מניחים אלא בשביל עין הרע. הגה: ואפילו אם אחד הוא השביעי ואחד הוא המפטיד, לא יקראו השני בשמו משום עין הרע (מהרי"ל)".

'משנה ברורה'

במשנה ברורה בס"ק יח' הדגיש שהנוסח שניסח מרבן בשו"ע הלכה זו בא לומר שאין בזה איסור מין הדין, אלא חשש לעין הרע, ולכן אם עלה כבר אה אחריו אה או בן אחרי אב לא ירד. ובס"ק יט' הדגיש שאפילו אם אותו אדם אומר שאינו חושש לעין הרע, אין להתחשב בדעתו.

"יכולים לקרות וכו' - פירוש מן הדין אין שום חשש איסור וע"כ אם קראוהו וכבר עלה לא ירד אך לכתחלה אין מניחים לקרות משום עין הרע". **"בשביל עין הרע - ואין נפקא מינא בין אחים מן האב או מן האם ואפילו אומרים שאין מקפידים על עין הרע ויש שמחמירין אפילו אב עם בן בנו משום עינא בישא ובמקום הצורך יש להתיר עם בן בנו"**.

בס"ק כ' הסביר שדברי הרמ"א באים להדגיש שאין להעלות אה אחרי אה או בן אחרי אב, אפילו לעליית מפטיד אחרי שביעי שיש קדיש ביניהם, אלא אם המפטיד עולה לספר תורה אחר, מפני שכאשר המפטיד קורא בספר תורה אחר יש הפסק גדול שגורם להיסח דעת בין הקוראים

בס"ק כא' ביאר שמלשון הרמ"א עולה שזה דווקא אם קוראים לעולה בשמו, אבל במקום שהמנהג לא לקרוא לעולה בשמו, אפשר להעלות לעליית שביעי ומפטיד אה אחרי אה או בן אחרי אב באותו ספר תורה.

'ערוך השולחן'

בניגוד למשנה ברורה, בספר ערוך השולחן בסימן קמ"א סעיף ה' כתב שמי שלא חוששים לעין הרע, אפשר להעלותם אה אחרי אה וכדומה.

'פסקי תשובות'

בספר פסקי תשובות בסימן קמ"א פירט מצבים בהם אפשר להקל בזה, אולם הדגיש כיצד יש לנהוג בשמקילים.

"...כיש צורך בדבר אפשר להקל בשני ספרי תורה אף שאין קדיש מפסיק בינתיים...אמנם בכל מקום שמקילים וכו"ל, ינהגו שהעולה הראשון ירד מהבימה מיד כשמגיע קרוב משפחתו לבימה, ולא ימתין עד סיום העליה שאחריו כנהוג".

ילקוט יוסף

להלן מה שכתב בעניין זה בספר ילקוט יוסף סימן קמ"א דיני קורא ומקרא. **סעיף כא': גם במקומותינו שאין אנו קוראים בשמו של העולה לתורה...אפילו הכי אין לקרוא לספר תורה בן אחר אביו, או שני אחים בזה אחר זה, משום עין הרע. שסוף סוף מזכירים את שמותיהם באמירת "מי שברך", וגם הכל מכירים בהם.**

סעיף כב': מי שרוצה לעלות לספר תורה אחר אחיו, או אחר אביו, ואומר שאינו מקפיד על עין הרע, אין להקל לו, שמאחר ואפשר שיעלה לספר תורה על ידי הפסק אחר ביניהם, מהיות טוב אל תיקרי רע. ומכל מקום אם כבר עלה לספר תורה, ואמר שאינו חושש לעין הרע, שוב לא ירד, ויכול לברך ברכות התורה ולקרא בתורה.

סעיף כג': מי שעלה לקרוא בתורה, ולפני שברך ברכות התורה נתברר שאביו או אחיו עלו לקרוא בתורה לפניו, מותר לו לרדת מהתיבה ולא לעלות לספר תורה, ואין זה בכלל מי שקוראים אותו לעלות לספר תורה ואינו עולה שמקצרים את ימיו ח"ו...

סעיף כד': מותר להעלות לתורה בזה אחר זה, אב ובן בנו (נכד). ואם יש מנהג ידוע להחמיר, אין לשנות מהמנהג.

סעיף כה': אב ובנו, או שני אחים הרוצים לעלות לספר תורה בזה אחר זה, האחד לעליית משלים, והשני לעליית מפטיד, אף על פי שאין ראוי לעשות כן לכתחילה, אם רוצים להקל בזה, יש להניח בידם, מאחר ויש הפסק קדיש ביניהם.

סעיף כו': מותר לאב ובנו, או לשני אחים, להיות שני חתנים בשמחת תורה, האחד חתן תורה והשני חתן בראשית, ואין לחוש לעין הרע.

סעיף כז': והוא הדין שמותר לשני כהנים או לשני לויים להיות חתנים, אחד חתן תורה ואחד חתן בראשית...ואם אין שם אלא כהן אחד, וזכה בעליית חתן תורה, רשאי לעלות לכהן, ואחר כך לעלות לתורה כחתן תורה. והוא הדין ללוי. אבל אם זכו בקריאת פרשת חתן בראשית, לא יעלו לספר תורה בתור כהן או לוי, אלא יקרא אחר במקום כהן, או כהן במקום לוי, שאין אדם רשאי לקרוא בשני ספרים, משום פגמו של ראשון.

סיכום

מותר לקרוא לשני אחים זה אחר זה והבן אחר האב, אולם בפועל נמנעים מלעשות זאת מחשש לעין הרע. אמנם הטעם לזה קלוש, אבל כבר פשט מנהג להחמיר בזה, אבל במקום צורך אפשר להקל.

קול ששון

תשובות

פרשת ויקרא

קורבנות היחיד

אחד הקורבנות שהביא כל אחד מישראל הוא קורבן השלמים, אותו הוא מביא מתוך רצון טוב לעשות נחת רוח לה' יתברך. כיצד היה עושה? היה מנדב מכספו לקנות קורבן, והיה עולה עימו לירושלים לבית המקדש. מדוע קורבן זה נקרא קורבן שלמים? מפני היו נהנים ממנו ה' יתברך במזבח, הכהן שקיבל חלקים ממנו וגם מקריב הקורבן שקיבל חלק ממנו, עבורו ועבור בני ביתו וחבריו. בדרך זו הקורבן היה גורם שלום ושמוחה ואחדות בין בני ישראל לאביהם שבשמים, ובין הכהן ליהודי המקריבו. קורבן נוסף הוא קורבן החטאת. מהו קורבן החטאת ומתי היה קרבן יהודי שחטא בשוגג, כגון שעשה מלאכה האסורה בשבת מפני ששכח שהיום שבת או ששכח שמלאכה זו אסורה בשבת. הוא היה מצטער מאוד ובוכה על כך. כדי לכפר על חטא זה, היה מביא קורבן חטאת, ולפני הקרבתו היה עושה תשובה ואומר וידוי. ה' יתברך היה סולח לאותו יהודי על החטא שעשה, וכך היה חוזר אותו יהודי לביתו שמח וטוב לב. כמה נפלא מצב זה, לכל יהודי שחטא הייתה כפרה - אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלוקיו.

קורבנות התמיד בבוקר ובערב

בזמן שביית המקדש היה קיים, מידי יום ביומו הקריבו הכהנים בשליחותם של כל עם ישראל בכית המקדש שני קורבנות תמיד, אחד בבוקר ואחד לפנות ערב. בשעת הקרבת הקורבן, חלק מהלויים שרו בניהם - את ה"שיר של יום" וחלק אחר של הלויים היו מנגנים בכלי שיר שונים, בחליל ובנבל, בכינור ובהצוצרות ומצלתיים. הכהן היה נושא תפילה לקב"ה שישרה את שכינתו בתוך בני ישראל, שבני ישראל לא ידעו צרות, אלא יראו רק מובה וברכה. קורבן התמיד שהקריבו הכהנים בבוקר, היה מכפר לישראל, על כל העבירות שנעשו בלילה, וקורבן התמיד של הערב, היה מכפר על כל העבירות שחטאו ישראל במשך היום. כיצד היה מכפר הקורבן על עם ישראל? בכל פעם שהקריבו את קורבן התמיד, היה הקורבן מוכר לפני ה' את זכות עקידת יצחק בן אברהם, וכך היה ה' מתמלא רחמים על עם ישראל ומכפר להם. מלבד הקורבנות שהקריבו בזמנים קבועים, כמו קורבנות התמיד וקורבנות מוספים, היו קורבנות נוספים, אותם הביא כל אחד מישראל. מפעם לפעם.

שאלות והפרשה

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח' (המשך)

6. מדוע מנחת ביכורים צריכה להיות קלויה באש?
 - א. כך דרך הקרבתה.
 - ב. כדי שתתייבש ויהיה ניתן לטחון אותה.
 - ג. לזרוז את שריפתה בזמן הקרבתה.
 - ד. אסור להקריב דבר לח במזבח.
7. "נפש מי תשבע... לתרע או להיטיב...". (פרק ד') להרע או להטיב למי?
 - א. להרע לאחרים ולהטיב לקרוביו.
 - ב. להרע או להטיב לעצמו.
 - ג. להרע לאחרים או הטיב לעצמו.
 - ד. להרע או להיטיב לאחרים.
8. האם מותר לשני בני אדם לנדב קורבן עולה בשותפות (פרק א')?
 - א. לא, עולה זה קורבן יחיד.
 - ב. כן, אך רק אם מנדבים כבש לעולה.
 - ג. כן, אבל רק אם מנדבים שני בני יונה לעולה.
 - ד. כן.

שאלה עפ"י האיבן עזרא - כיתות ד' עד ח'

9. "...על כל קרבן תקריב מלח" (פרק ב') מדוע יש לתת מלח בקורבן?
 - א. שלא יהיה מפל שזה דרך בויזן.
 - ב. כך ה' כרת ברית מכריאת העולם.
 - ג. כמו שהמלח מתקיים, כך הקורבנות מכפרים לעולם.
 - ד. א' וג' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש הרמב"ן - כיתות ד' עד ח'

10. "ואם לא תגיע ידו יי שח" (ה) על איזה חטא מביאים קורבן עולה ויורד?
 - א. על שבועת שווא, מפני שאין בה כרת.
 - ב. על כל החטאים.
 - ג. על מי שבא למקדש בטומאה, כי התכוון למצווה.
 - ד. א' וג' נכונות.

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

1. כיצד פונה ה' לנביאי האומות?
 - א. ויקרא. ב. ויקר. ג. לא פונה אליהם. ד. הם לא יכולים להתנבא.
2. בתחילת הפרשה ה' קורא למושה, מה הוא מצווה אותו?
 - א. על בניית המשכן.
 - ב. על מעשה הקורבנות.
 - ג. על ההכנות לכניסה לארץ ישראל.
 - ד. כל התשובות נכונות.
3. מהו קורבן השלמים?
 - א. קורבן לכפר על חטא בשוגג.
 - ב. קורבן שהביאו הצדיקים והשלמים.
 - ג. קורבן שהובא לעשות נחת רוח לה'.
 - ד. כך נקראו קורבנות התמיד.
4. האם מותר להקריב לה' קורבן ובו דבש?
 - א. כן, ואפילו רצון.
 - ב. מותר רק בקורבן שמביא הכהן הגדול.
 - ג. מותר, אך רק בקורבן שמביא מלך או נשיא.
 - ד. אסור.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח'

5. מדוע פנה ה' למושה בלשון "ויקרא" ולא ברגיל בלשון "וידבר"?
 - א. "ויקרא" זו לשון ציווי.
 - ב. "ויקרא" זו לשון חיבת.
 - ג. אחרי חטא העגל ה' שינה ללשון "ויקרא".
 - ד. "ויקרא" זו לשון כעס.

התשובות הנכונות פרשת ויקהל הם:

1-ג' 2-ב' 3-ב' 4-ד' 5-ג' 6-א' 7-א' 8-ג' 9-א' 10-א'

לימוד פורה ואהנה

